

Nr 10 (298)
Październik 2020

POLSCIE WIERNI

MIESIĘCZNIK ZWIĄZKU KOMBATANTÓW RP I BYŁYCH WIĘZNIÓW POLITYCZNYCH

**WESTERPLATTE 2020 r.
ZNICZ POKOLEŃ**

Westerplatte 2020

Zpełnym ceremoniałem wojskowym odbyły się zorganizowane po raz pierwszy przez Ministerstwo Obrony Narodowej główne obchody 81. rocznicy wybuchu II wojny światowej. Przed górującą nad Westerplatte Pomnik Obrońców Wybrzeża przybyli marszałkowie obu izb parlamentu, Sejmu – Elżbieta Witek i Senatu – Tomasz Grodzki, przedstawiciele instytucji państwowych, samorządowych, służb mundurowych, kombatancki – w tym wiceprezes ZG ZKRPIBWP Janusz Maksymowicz, harcerze i mieszkańcy Trójmiasta. Obecna była prezydent Gdańska Aleksandra Dulciewicz.

Przed rozpoczęciem uroczystości, prezydent RP Andrzej Duda złożył wieniec na Cmentarzu Obrońców Westerplatte oraz zapalił znicze w miejscach ekshumacji szczątków polskich żołnie-

rzy poległych w obronie półwyspu i Wojskowej Składnicy Tranzytowej. O godzinie 4.45 przyjął od dowódcy Garnizonu Warszawa, gen. dyw. Roberta Głęba, meldunek o rozpoczęciu uroczystości i przywitał się z żołnierzami pododdziałów reprezentacyjnych WP. Na maszty podniesiono Proporzec Prezydenta RP oraz flagę państwową. Rozległ się dźwięk syren alarmowych. Uczestnicy uroczystości w towarzystwie orkiestry odśpiewali hymn narodowy.

Prezydent RP, w obecności prezesa Instytutu Pamięi Narodowej, dr. Jarosława Szarka, i dyrektora Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku, dr. Karola Nawrockiego, wręczył rodzinom żołnierzy poległych na Westerplatte noty identyfikacyjne – Jana Gębury, Bronisława Petruckiego, Władysława Okrasy, Józefa Kity i Adolfa Petzelta, któ-

rych szczątki odkryto i zidentyfikowano podczas prac archeologicznych prowadzonych w ubiegłym roku przez pracowników muzeum i pionu śledczego IPN. Kolejnym punktem programu był Apel Pamięci, odczytany przez oficera Pułku Reprezentacyjnego WP. Zgodnie z obowiązującym ceremoniałem wojskowym oddano salut armatni – 12 salw artyleryjskich.

Prezydent RP, przemawiając podkreślił, że uroczystość odbywa się w miejscu wielkim i wspaniałym, będącym symbolem bohaterstwa polskiego żołnierza. Przypomniął, że Westerplatte jest dla całego świata przestroga przed tym, co oznaczają – imperializm i brutalna polityka prowadząca do wojen, ostrzeżeniem, aby taka sytuacja i takie wydarzenia już nigdy się nie powtórzyły, albowiem pociągnięty za sobą tragedie narodów, pociągnięty za sobą miliony ludzi, którzy polegli albo zostali zamordowani, pociągnięty za sobą Holocaust i wszystko to, co najstraszniejsze stało się w okresie II wojny światowej. Dodał, że to miejsce musi być godne i musi wyglądać godnie. *Cześć i chwała bohaterom obrońcom Westerplatte!* – powiedział w zakończeniu.

Następnie głos zabrał przewodniczący Rady ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych, były żołnierz AK, kawaler Orderu Orła Białego, Bogusław Nizieński, który nawiązał do słów Jana Pawła II wypowiedzianych podczas pielgrzymki w Polsce w 1987 r., mówiąc, że *... każdy z Was, młodzi przyjaciele, znajduje też w życiu swoje Westerplatte... Jakąś słuszną sprawę, o której nie można nie walczyć. Jakiś obowiązek, powinność, od której nie można zdezertować.*

Ciąg dalszy na str. 4 ➔

➔ Ciąg dalszy ze str. 3

Po przemówieniach okolicznościowych, jeden z harcerzy odczytał „Prześlanie Westerplatte”. Odmówiona została modlitwa ekumeniczna za dusze poległych bohaterów, po której prezydent RP, zwierzchnik sił zbrojnych złożył przed pomnikiem wieniec od naro-

na przyszłość – zakończył. W dalszej części uroczystości, oddając hołd walczącym i poległym podczas największego w dziejach ludzkości konfliktu zbrojnego, złożył kwiaty przed tablicami upamiętniającymi bombardowanie miasta oraz zagładę wieloletniej społeczności żydowskiej.

du. Trębacz odegrał sygnał „Śpij Kolego”, a orkiestra – „Pieśń Reprezentacyjną WP”. Na niebie pojawiły się samoloty wojskowe „Iskra”, zostawiając za sobą biało-czerwoną smugę. Dowódcą uroczystości był płk Tomasz Bieniak z Dowództwa Garnizonu Warszawa.

W Wieluniu, mieście oddalonym 20 km od granicy z III Rzeszą, na który spadły pierwsze bomby II wojny światowej, w uroczystościach rocznicowych, które odbyły się przy odrestaurowanych fundamentach kościoła św. Michała Anioła, uczestniczył prezes Rady Ministrów Mateusz Morawiecki. Rozpoczęto je 29-krotne uderzenie w dzwon (ilość bombowców, które 1 września o godzinie 4.40 nad ranem zaatakowały pozbawioną obrony ludność miasta) podarowany miastu w ubiegłym roku przez prezydenta RP. W jego gruzach zginęło ok. 1200 mieszkańców, w tym wielu narodowości żydowskiej. Premier, zwracając się do publiczności, powiedział m.in. że była to wojna totalitarna, rozpętana przez zbrodnicze, ludobójcze reżimy. *Nigdy więcej nazizmu i komunizmu, nigdy więcej wojny* – dodał, podkreślając, że mamy obowiązek przechowywać pamięć o minionych pokoleniach. *To musi być drogowskaz*

Niezależnie od centralnych uroczystości na Westerplatte, na placu Obrońców Poczty Polskiej w Gdańsku, 1 września, odprawiona została uroczysta msza ekumeniczna z udziałem bp. Zbigniewa Zielińskiego oraz duchownych katolickich, ewangelickich, grekokatolickich, prawosławnych oraz naczelnego

rabina Polski Michała Schuldricha. Obecny był marszałek Senatu Tomasz Grodzki. Historię bohaterskich obrońców polskiej placówki pocztowej, kiedy to garstka 57 pocztowców odparowała przez cały dzień ataki hitlerowskich jednostek, przybliżyła zebrany prezydent Gdańska Aleksandra Dulkiewicz.

Z kolei marszałek senatu Tomasz Grodzki powiedział – *Zapewne byli przerażeni tym, co się dzieje, ale nie mieli wątpliwości, że obowiązek wobec ojczyzny, wobec swojego miasta i bliskich należy wypełnić.*

Gorąco powitano przewodniczącego Rady Kombatantów i Osób Represjonowanych Województwa Pomorskiego, prezesa Pomorskiego Zarządu Wojewódzkiego i członka Prezydium ZG

ZKRPIBWP kpt. Henryka Bajduszewskiego. Zwracając się do zebranych powiedział: *Niemcy obeszlę się z obrońcami poczty po barbarzyńsku, traktując ich jak złoczyńców, nie udzielając pomocy poparzonej rannym. W majestacie niemieckiego prawa zamordowali ludzi broniących z niezwykłym bohaterstwem tego skrawka Rzeczypospolitej. Dzisiaj oddajemy hołd i cześć bohaterom obrony Poczty Polskiej, Żołnierzom Westerplatte oraz wszystkim żołnierzom poległym na rozległych frontach drugiej wojny światowej. Nie bądźmy obojętni na podziały i wzajemną wrogość, bądźmy solidarni i pełni empatii w działaniach i dążeniach do zapewnienia pełnego bezpieczeństwa nas wszystkich. Nigdy więcej wojny!* (pełny tekst wystąpienia na str. 35). Nagrodzono je długimi brawami.

Warto nadmienić, że tereny, gdzie odbyły się tegoroczne centralne uroczystości mają być w najbliższych latach całkowicie przebudowane i ma być utworzone nowe Muzeum Plenerowe Westerplatte i Wojny 1939 r. Będzie obejmować pole całej bitwy z 1939 r., łącznie prawie 27 ha. Odbudowanych zostanie siedem obiektów wchodzących przed wojną w skład Wojskowej Składnicy Tranzytowej. Inwestycja realizowana będzie w trzech etapach. W pierwszym planowana jest modernizacja budynku byłej elektrowni wraz z aranżacją wnętrza oraz przebudowa cmentarza wojennego z uwzględnieniem pozostałości wartowni nr 5 i willi oficerskiej. W drugim etapie odbudowa magazynów wojskowych, składnicy i placówki Fort, w trzecim budowa budynku muzeum oraz dalsze remonty. Muzeum Plenerowe Westerplatte ma być udostępnione zwiedzającym w 2026 roku.

AST

BERLIN POLSKIM WYZWOLI- CIELOM

1 września – w jakże symbolicznym dla Polaków dniu, wiążącym się z rocznicą wybuchu II wojny światowej, odbyło się w Berlinie uroczyste odsłonięcie pomnika – tablicy ku czci Polaków, wyzwolicieli Berlina.

I EUROPY OD FASZYZMU. GMACHY ÓWCZESNEJ POLITECHNIKI WYZWOLONEJ 2 MAJA 1945 R. PRZEZ 1 WARSZAWSKĄ DYWIZJĘ PIECHOTY IM. TADEUSZA KOŚCIUSZKI, STANOWIŁY JEDEN Z NAJSILNIEJSZYCH NAZISTOWSKICH PUNKTÓW OPORU NA DRODZE DO KANCELARII RZESZY.

Tablica zawiera również graficzną mapkę, obrazującą trasę szturmu polskich jednostek w kierunku Kancelarii Rzeszy.

Na berlińskim dworcu delegację uroczyste powitał Kamil Majchrzak, inicjator budowy pomnika i organizator naszego przyjazdu, wraz z członkami Stowarzyszenia VVN-BdA.

31 sierpnia o godzinie 18.00 odbyło się spotkanie w Muzeum – Centrum Dokumentacyjnym Robót Przymusowych w okresie nazistowskim (Dokumentationszentrum NS-Zwangsarbeit) w Berlinie-Schöneide, utworzonego w 2006 r. na części terenu byłego obozu pracy. Z ocalałych dokumentów wynika, że latem 1944 r. udział pracowników przymusowych wynosił około jednej czwartej całej siły roboczej w Niemczech.

Na zaproszenie władz dzielnicy Charlottenburg i Politechniki Berlińskiej oraz berlińskiego oddziału Stowarzyszenia Ofiar Prześladowanych przez Reżim Nazistowski – Zrzeszenie Antyfaszystów (VVN-BdA), w ceremonii uczestniczyła delegacja weteranów, członków Związku Kombatantów RP i BWP. W składzie delegacji byli – płk Wacław Liśkiewicz, uczestnik walk nad Bzurą, a po klęsce wrześniowej żołnierz Armii Krajowej, płk Józef Koleśnicki, żołnierz 1. Armii Wojska Polskiego, który swój szlak bojowy rozpoczął na Podolu, a zakończył 40 km od Berlina, Elżbieta Sadyńska, sekretarz generalny Związku, i płk Sławomir Majszak – syn żołnierza 1. Dywizji Piechoty im. Tadeusza Kościuszki, walczącego w Berlinie.

Idea budowy Pomnika powstała kilka lat temu, podczas wizyty w Berlinie polskich kombatantów, uczestników szturmu Berlina w 1945 r. ▼ Wówczas polscy we-

terani złożyli oficjalną wizytę zarówno w Bundestagu, jak i w Parlamencie Kraju Związkowego Berlin. Po tych spotkaniach, Rada Gminy podjęła w 2015 r. uchwałę o upamiętnieniu w przestrzeni publicznej wkładu Polek i Polaków w wyzwolenie dzielnicy Charlottenburg. Pomnik usytuowano przed Politechniką Berlińską, która w 1945 r. stanowiła silny punkt oporu obrony niemieckiej na drodze do Kancelarii III Rzeszy. Celem takiej lokalizacji pomnika – przy głównej trasie zwiedzania w kierunku Kolumny Zwycięstwa i Bramy Brandenburskiej, jest zapewnienie trwałej informacji mieszkańcom Berlina i licznie odwiedzającym miasto turystom.

Autorka pomnika, berlińska rzeźbiarka Anna Kaufmann, nawiązała zarówno do polskiej flagi, zawieszanej 2 maja 1945 r. na Kolumnie Zwycięstwa, jak i biało-czerwonej chorągwi zatkniętej na Bramie Brandenburskiej. Na Tablicy jest informacja w czterech językach: niemieckim, polskim, angielskim i rosyjskim, że pomnik jest poświęcony:

**PAMIĘCI ŻOŁNIERZY
I KOBIET ŻOŁNIERZY
1 ARMII WOJSKA POLSKIEGO,
UCZESTNIKÓW BITWY
O BERLIN W 1945 ROKU,
WALCZĄCYCH JAKO CZĘŚĆ
KOALICJI ANTYHITLEROWSKIEJ
W DZIELNICACH
CHARLOTTENBURG
I TIERGARTEN
O WYZWOLENIE POLSKI**

Tutaj odbyła się konferencja prasowa, w trakcie której pytano nas o osobiste lub naszych bliskich doświadczenia związane z pracą przymusową na rzecz III Rzeszy.

1 września o godzinie 10.00 spotkaliśmy się przy Pomniku Polskiego Żołnierza i Niemieckiego Antyfaszysty. W jego uro-

czystym odsłonięciu, w 1972 r., uczestniczyli kmdr Henryk Leopold Kalinowski, obecny prezes Zarządu Głównego ZKRP i BWP, i kmdr Józef Czerwiński, nieżyjący już, ówczesny przewodniczący Rady Krajowej Synów Pułku.

W ceremonii składania kwiatów towarzyszyli nam, poza członkami Stowarzyszenia VVN-BdA, sekretarz stanu ds. Europy w Senacie Berlina, Gerry Woop, i przedstawiciel Ambasady RP w Berlinie.

O godzinie 11.30 rozpoczęła się uroczystość odsłonięcia Pomnika przy Politechnice. Poprowadził ją i pełnił rolę tłumacza Kamil Majchrzak. Wśród dostojnych gości byli m.in.: Burmistrz Charlottenburga, Reinhard Naumann, z przewodniczącą Rady Gminy, Ambasador RP w Berlinie, prof. Andrzej Przyłębski, z attachè obrony i sekretarzem Ambasady, szef Referatu ds. Europy Środkowo-Wschodniej niemieckiego MSZ, arcybiskup metropolita Berlina, organizacje kombatanckie, niemieccy antyfaszyści, przedstawiciele Stowarzysze-

nia Uczestników Włoskiego Ruchu Oporu (ANPI) oraz żydowscy żołnierze walczący w Armii Czerwonej. Obecni byli także seniorzy z dzielnicy Charlottenburg, którzy utrzymują więzi z warszawską dzielnicą Wilanów. Cieszyła obecność młodzieży.

Burmistrz Charlottenburga powitał serdecznie naszą delegację i wszystkich zebranych. Szczególnie ciepło mówił o weteranach, którzy zapewnili pokój i nowy ład w Europie. Reinhard Naumann podkreślił, że przy pamiętaniu i upamiętnianiu ważne są trzy elementy. Pierwszy to to, co było. Drugi to teraźniejszość – walka przeciwko wszelkim formom wykluczenia i dyskryminacji, przeciwko rasizmowi, antysemityzmowi, homofobii. Trzeci to perspektywa na przyszłość. Musimy działać w szkołach, na uniwersytetach, aby nigdy więcej nie było przemocy. Podziękował wszystkim, a szczególnie Kamilowi Majchrzakowi, którzy działali na rzecz budowy odsłanianego dzisiaj Pomnika. Słowa wdzięczności skierował także do weteranów, tych żyjących i tych, którzy już odeszli, a z którymi łączymy się zawsze myślami w momentach takich, jak dzisiejszy. Swoje wystąpienie zakończył okrzykiem: **Nigdy więcej wojny! Nigdy więcej faszyzmu!**

Ambasador RP, prof. Andrzej Przyłębski, powitał imiennie członków naszej delegacji i podziękował władzom dzielnicy

za „bardzo ciekawą inicjatywę”. Zapewnił, że Prezydent RP, Andrzej Duda, ma taki sam stosunek do żołnierzy gen. Berlinga, jak i gen. Andersa, krew przelana przez Polaków idących ze wschodu i zachodu ma i tak tę samą barwę. *Tablica pamięci, która przypomina, że polscy żołnierze odegrali tak ważną rolę w wyzwoleniu Berlina, jest dla nas czymś bardzo cennym* – powiedział.

Prezes Zarządu Głównego ZKRPiBWP, kmdr Henryk L. Kalinowski, kawaler Orderu Virtuti Militari, uczestnik szturmowania Berlina, wystosował do uczestników uroczystości list, składający się z dwóch odrębnych części, który został odczytany przez Elżbietę Sadzyńską i płk. Józefa Koleśnickiego. Zebrani oklaskami podziękowali za zawarte w nim słowa.

Wśród przemawiających była również przewodnicząca Klubu Więźniarek Obozu Ravensbrück, Vera Dehle-Thälmann. Założony w marcu 1939 r. obóz funkcjonował do wyzwolenia przez Armię Czerwoną, 30 kwietnia 1945 r., i pochłonął ponad 90 tysięcy ofiar, z czego 40% stanowiły Polki. Dehle-Thälmann powiedziała, że *Klub angażuje się na rzecz świata bez faszyzmu, jak również wszelkiego rodzaju ucisku i wykluczenia oraz wyraziła głęboką wdzięczność żołnierzom 1. Armii Wojska Polskiego za ich istotny wkład w wyzwolenie od faszyzmu.*

Lion Lapse, przewodniczący Samorządu Studenckiego Politechniki Berlińskiej zapewnił, że Pomnik będzie pod opieką uczelni. Zarówno studenci, jak i on sam od dawna angażują się w utrwalanie pamięci o polskich wyzwolicielach Politechniki Berlińskiej.

Odczytano list od wiceprzewodniczącego Międzynarodowego Komitetu Sachsenhausen, wyrażającego wdzięczność za upamiętnienie Polaków, którzy uczestniczyli w wyzwoleniu tego obozu.

Ze wzruszeniem wysłuchaliśmy „Marsha 1. Korpusu” odegranego na akordeonie, po czym płk Józef Koleśnicki i Elżbieta Sadzyńska dokonali odsłonięcia Pomnika.

Dokończenie na str. 8 ➔

→ *Dokończenie ze str. 7*

Osobom zaangażowanym w upamiętnienie polskich żołnierzy wręczono odznaczenia. Reinhard Naumann – Burmistrz Charlottenburga, Jutta Hainisch, dbająca od lat o intensyfikację polsko-niemieckiej współpracy i od początku opowiadająca się za budową Pomnika, i Martin Sander, dziennikarz rozgłośni Deutschlandfunk, autor licznych audycji o wkładzie Polaków w zwycięstwo w ramach koalicji antyhitlerowskiej, otrzymali medale „Za Wybitne Zasługi dla ZKRPIBWP”, a Anna Kaufmann, autorka Pomnika i Lion Laspe – medale „Za Zasługi dla ZKRPIBWP”.

Krzyże „Czynu Frontowego 1. i 2. Armii Wojska Polskiego” otrzymali: Wolfgang Tillinger, członek Zarządu Klubu SPD w Radzie Gminy Charlottenburg Wilmersdorf, który czynił starania o pozytywną opinię Komisji do spraw Tablic Pamiątkowych w dzielnicy i Peter Nowak, który przyczynił się do ocalenia przed zapomnieniem wielu bohaterów i wiele faktów.

Sekretarz generalny Związku, która jest jednocześnie przewodniczącą Warszawskiego Środowiska Synów Pułku, wręczyła Kamilowi Majchrzakowi medal jubileuszowy 50-lecia tego Środowiska. Kierował nim przez 49 lat kmdr Józef Czerwiński, młodociany wyzwoliciel Berlina. Pan Kamil otrzymał również odznaczenie Stowarzyszenia Pamięci gen. Zygmunta Berlinga i Jego Żołnierzy.

Uroczystość zakończyła się złożeniem kwiatów przy nowo odsłoniętym Pomniku.

Nasza delegacja, wraz z komitetem budowy pomnika, została zaproszona na obiad do Ambasady RP. W jej progach powitał nas Ambasador, po raz wtóry zapewniając o sympatii dla żołnierzy 1. i 2. Armii WP.

Minęło 81 lat od wybuchu II wojny światowej, ponad 75 od jej zakończenia. Powinniśmy, podając Niemcom rękę w braterskim uścisku, wspólnie zachować pamięć o przeszłości i czynić wszystko, aby nowa tragedia wojny już nas nie dotknęła.

Tekst i fot.:

ELŻBIETA SADZYŃSKA

FRAGMENTY LISTU PREZESA ZARZĄDU GŁÓWNEGO ZKRPIBWP KMDR. DYPL. HENRYKA LEOPOLDA KALINOWSKIEGO DO UCZESTNIKÓW UROCZYSTOŚCI

Szanowni Goście, Drodzy Państwo,

z nieograniczoną wdzięcznością ślę Drogim Państwu – ludziom prześladowanym przez reżim faszystowsko-hitlerowski byłej III Rzeszy, słowa uznania za wykazaną inicjatywę w prowadzeniu akcji solidarnościowej pod hasłem „Pamiętając o przeszłości, działaj dziś”, podjętą przez berliński oddział VVN-BdA...

Uroczystość, w której dziś uczestniczy delegacja weteranów Związku Kombatantów RP i Byłych Więźniów Politycznych ma szczególny charakter.

Ważną rolę w tej działalności odgrywają Nasze osobiste doświadczenia.

Ja walczyłem, od 1942 r., na Ukrainie, Białorusi, nad środkową Wisłą, w Powstaniu Warszawskim, na północnym Mazowszu, na przyczółku za Odramą i w szturmie Berlina. Dziś mam za sobą 95 lat życia.

Z inicjatywy Naszego Związku miałem zaszczyt wręczyć polskie odznaczenie niemieckiej obywatelce, która jako młoda osoba uratowała od śmierci z rąk gestapo 30 polskich robotników, zatrudnionych w fabryce swojego ojca.

...Serdecznie dziękujemy Wam za inicjatywę upamiętnienia polskich żołnierzy poległych w walce o Berlin. Oni też chcieli żyć.

Jednocześnie dziękujemy władzom dzielnicy, Waszej organizacji i Wszystkim osobom, które wspierały projekt pomnika, za utrwalenie pamięci żołnierzy Wojska Polskiego, którzy polegli w walkach w Berlinie: z trzech pułków piechoty, pułku artylerii lekkiej, czterech pułków moździerzy, trzech pułków artylerii haubic i sześciu kompanii Batalionu Pontonowo-Mostowego.

Szczególnie wybrzmiały słowa odczytane w imieniu kmdr. Henryka L. Kalinowskiego przez żołnierza II wojny światowej, zdobywcę Berlina, płk. Józefa Kolesnickiego:

Szanowni przedstawiciele władz lokalnych dzielnicy Charlottenburg, Drodzy mieszkańcy tej dzielnicy Berlina,

serdecznie Wam dziękujemy za utrwalenie pamięci czynu bojowego Polskiego Żołnierza... Czynimy to jako delegacja najliczniejszego związku kombatantckiego w Polsce, z siedzibą w Warszawie, która również po wojnie podniosła się z ruin...

Jako Polacy jesteśmy dogłębnie wdzięczni za ten akt pamięci z Waszej strony. Uczynimy wszystko, aby ten znak pamięci o wojennej ofierze polskich żołnierzy w walkach o Berlin był przyjęty jako gest życzliwości...

*Z wyrazami najgłębszego szacunku
Prezes ZG ZKRPIBWP
kmdr dypl. Henryk Leopold Kalinowski*

O TYM WARTO WIEDZIEĆ

UPRAWNIENIA KOMBATANTÓW cz. 4

ZASADY ORZEKANIA O UPRAWNIENIACH

Art. 21.

1. Uprawnienia określone w ustawie przysługują osobie, która uzyska decyzję potwierdzającą działalność wymienioną w art. 1 ust. 2 i w art. 2 albo fakty, o których mowa w art. 4, posiada obywatelstwo polskie lub posiadała je w okresie działalności kombatanckiej bądź w okresie podlegania represjom, z zastrzeżeniem ust. 2.

1a. Uprawnienia wdów i wdowców, o których mowa w art. 20 ust. 3, pozostających po kombatantach i innych osobach uprawnionych przysługują osobom posiadającym obywatelstwo polskie lub Kartę Polaka, o której mowa w ustawie z 7 września 2007 r. o Karcie Polaka (Dz.U. z 2019 r. poz. 1598).

2. Uprawnienia, o których mowa w ust. 1, nie przysługują osobie, która:

1) w okresie wojny 1939-1945 kolaborowała z hitlerowskim okupantem;

2) przymusowo pełniła służbę w armii niemieckiej lub dobrowolnie zadeklarowała odstąpienie od narodowości polskiej, jeżeli potem do końca wojny nie brała udziału w walce o niepodległość Polski;

2.1) kolaborowała z radzieckimi władzami okupacyjnymi w latach 1939-1941;

3) służyła w NKWD albo w innych organach represji ZSRR lub w oddziałach radzieckiej partyzantki prowadzących działania przeciwko Narodowi, Państwu Polskiemu lub jego obywatelom;

4) w latach 1944-1956:

a) pełniła służbę lub funkcję i była zatrudniona w strukturach Urzędów Bezpieczeństwa, Służby Bezpieczeństwa i Informacji Wojskowej, a także nadzorujących je komórkach jednostek zwierzchnich związanych ze stosowaniem represji wobec osób działających na rzecz suwerenności i niepodległości Rzeczypospolitej Polskiej,

b) była zatrudniona, pełniła służbę lub funkcję w jednostkach organizacyjnych lub na stanowiskach związanych ze stosowaniem represji wobec osób podejrzanych lub skazanych za działalność podjętą na rzecz suwerenności i niepodległości Rzeczypospolitej Polskiej:

- w organach prokuratury i prokuraturze wojskowej,

- w sądownictwie powszechnym lub wojskowym,

- w służbie więziennej,

c) była zatrudniona, pełniła służbę lub funkcję w aparacie bezpieczeństwa publicznego poza strukturami Urzędów Bezpieczeństwa, Służby Bezpieczeństwa lub Informacji Wojskowej, jeżeli podczas i w związku z tą działalnością wykonywała zadania śledcze i operacyjne związane bezpośrednio ze zwalczaniem organizacji oraz osób działających na rzecz suwerenności i niepodległości Rzeczypospolitej Polskiej,

d) była funkcjonariuszem organów bądź jednostek organizacyjnych Polskiej Partii Robotniczej lub Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej, do których właściwości rzeczowej – terenowej i centralnej – należał nadzór nad instytucjami, o których mowa w lit. a i b, bądź nad zadaniami, o których mowa w lit. c;

5) uchybiła godności obywatela polskiego, wykorzystując władzę otrzymaną od instytucji stosujących represje do ciężeń i współwzięć;

6) uchybiła godności obywatela polskiego, donosząc władzom komunistycznym o żołnierzach podziemia, legionistach, organizacjach podziemnych, partyzanckich i tych wszystkich, których obejmują art. 2 i 4;

7) dopuściła się zabójstwa lub innej zbrodni wobec osób cywilnych w okresie do 31 grudnia 1956 r. w związku z działalnością uznaną za działalność kombatancką lub równorzędną w rozumieniu ustawy, za co została skazana prawomocnym wyrokiem sądu.

3. Nie stosuje się przepisu ust. 2 pkt 4 lit. a i b wobec osób:

1) które przedłożyły dowody, że do wymienionych służb i organów zostały skierowane przez organizacje niepodległościowe lub przez te organizacje były zwerbowane do udzielenia im pomocy.

2) (uchylony)

4. (uchylony)

Art. 22

1. O spełnieniu warunków, o których mowa w art. 21, orzeka, w drodze decyzji administracyjnej, Szef Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych lub osoby przez niego upoważnione, na podstawie udokumentowanego wniosku zainteresowanej osoby. Na podstawie decyzji o przyznaniu uprawnień określonych w ustawie Szef Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych wydaje odpowiednie zaświadczenie.

1a. Wniosek, o którym mowa w ust. 1, zawiera imię lub imiona oraz nazwisko, nazwisko rodowe w przypadku kobiet, datę i miejsce urodzenia, imiona rodziców, obywatelstwo, numer PESEL, dane teledostawcze: adres miejsca zamieszkania lub adres korespondencyjny wnioskodawcy, numer telefonu lub adres poczty elektronicznej, a także dowody potwierdzające prowadzenie działalności kombatanckiej lub doznane represje. W przypadku wnioskodawców zamieszkałych za granicą wniosek powinien zawierać także imię lub imiona oraz nazwisko wnioskodawcy używane w czasie prowadzenia działalności kombatanckiej lub w czasie podlegania represjom oraz nazwisko rodowe matki wnioskodawcy.

2. W trybie, o którym mowa w ust. 1, wydawane są decyzje i zaświadczenia potwierdzające uprawnienia osób, o których mowa w art. 20 ust. 3, przy czym wniosek o wydanie decyzji zawiera dodatkowo podpis aktu zgonu małżonka, dowód potwierdzający posiadanie obywatelstwa polskiego albo Karty Polaka i dowód posiadania przez wnioskodawcę statusu emeryta lub rencisty. W przypadku wdów i wdowców pozostałych po osobach posiadających w chwili śmierci uprawnienia kombatanckie nie przedkłada się dowodów potwierdzających prowadzenie działalności kombatanckiej lub doznane represje przez osobę zmarłą.

2a. W przypadku wznowienia postępowania na podstawie art. 145 § 1 pkt 5 ustawy z 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego przepisu art. 146 § 1 tej ustawy nie stosuje się.

3. (utracił moc) 4)

4. (uchylony)

Rozdział 6

Źródła i sposób finansowania oraz sposób wypłacania niektórych świadczeń

Art. 23

(uchylony)

Art. 23a

1. Wydatki na:

1) pomoc pieniężną, o której mowa w art. 19, wraz z kosztami jej obsługi, które mogą wynosić do 5% wartości tej pomocy,

2) upamiętnianie i popularyzowanie historii walk o Odrodzenie Polski i represji wojennych oraz okresu powojennego, w tym na działalność dokumentacyjną i wydawniczą,

3) pokrycie kosztów zadań administracyjnych i opiekuńczych, wykonywanych na rzecz środowiska kombatanckiego, zleczanych organizacjom pozarządowym przez Szefa Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych — są realizowane ze środków budżetu państwa.

1a. Wydatki na pokrycie kosztów związanych z wydaniem ubioru mundurowego, o którym mowa w art. 203 ust. 1, są realizowane ze środków budżetu państwa, z części, której dysponentem jest Minister Obrony Narodowej.

2. (uchylony)

3. Środki na upamiętnianie i popularyzowanie historii walk o Odrodzenie Polski i represji wojennych oraz okresu powojennego, przez działalność dokumentacyjną i wydawniczą, mogą otrzymywać także, na podstawie umów zawartych z dysponentem części budżetowej – Szefem Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych — podmioty inne niż określone w art. 3 ust. 2 i 3 ustawy z 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2019 r. poz. 688, 1570 i 2020 oraz z 2020 r. poz. 284).

4. Do wyłaniania podmiotów, o których mowa w ust. 3, stosuje się odpowiednio przepisy działu II rozdziału 2 ustawy z 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

4) Z dniem 29 kwietnia 2003 r. na podstawie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 15 kwietnia 2003 r. sygn. akt SK 4/02 (Dz.U. poz. 658).

Art. 24

1. Świadczenia pieniężne przewidziane dla kombatantów, innych osób uprawnionych i pozostałych po nich członków rodzin, dodatek kompensacyjny określony w art. 20 ust. 2 pkt 2 i ust. 3, ryczałt energetyczny określony w art. 20 ust. 2 pkt 3 i ust. 3 oraz odsetki za opóźnienie w ustaleniu prawa do nich lub ich wypłaty są wypłacane przez właściwe organy emerytalne lub rentowe i finansowane wraz z kosztami ich obsługi z budżetu państwa.

2. Świadczenia, dodatek kompensacyjny oraz ryczałt energetyczny, o których mowa w ust. 1, przysługujące osobom otrzymującym uposażenie w stanie spoczynku albo uposażenie rodzinne wypłacają ze środków budżetu państwa jednostki wypłacające te uposażenia. Jeżeli jednak osoby te są uprawnione także do pobierania świadczenia o charakterze rentowym, świadczenia, o których mowa w ust. 1, wypłaca właściwy organ rentowy.

Art. 24a

1. Na wniosek kombatanta lub innej osoby uprawnionej, zamieszkałych za granicą w państwie członkowskim Unii Euro-

pejskiej, państwie członkowskim Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) lub w państwie, z którym Rzeczpospolita Polska łączy umowa międzynarodowa w dziedzinie ubezpieczeń społecznych przewidująca transfer emerytur lub rent, świadczenia pieniężne, dodatek kompensacyjny oraz ryczałt energetyczny, wypłaca się wraz z emeryturą, rentą, uposażeniem w stanie spoczynku lub innymi świadczeniami, w państwie zamieszkania, na rachunek bankowy tej osoby za granicą lub w innej formie wskazanej przez organ emerytalny lub rentowy, w terminach i trybie ustalonym przez ten organ. Wypłata dokonywana jest w walucie wymiennej.

2. Przepis ust. 1 stosuje się do kombatantów i innych osób uprawnionych, którzy są uprawnieni do świadczenia w wysokości dodatku kombatanckiego, o którym mowa w art. 201 oraz do dodatku kompensacyjnego i ryczałtu energetycznego, mimo braku prawa do emerytury lub renty, uposażenia w stanie spoczynku albo uposażenia rodzinnego.

3. Przepisy ust. 1 i 2 stosuje się również do kombatantów i innych osób uprawnionych zamieszkałych za granicą w państwie, z którym Rzeczpospolitej Polskiej nie łączy umowa międzynarodowa w dziedzinie ubezpieczeń społecznych przewidująca transfer emerytur lub rent.

Świadczenie pieniężne dla Sybiraków

Upzejmie informujemy, że w dniu 21 sierpnia br. została opublikowana w Dzienniku Ustaw ustawa z dnia 14 sierpnia 2020 r. o świadczeniu pieniężnym przysługującym osobom zesłanym lub deportowanym przez władze Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich w latach 1936-1956 (Dz.U. z 2020 r. poz. 1428).

Poniżej informacja na temat najważniejszych postanowień ustawy:

I. Świadczenie pieniężne przysługuje **osobie, która uzyskała** na podstawie ustawy z 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz.U. z 2020 r. poz. 517) **decyzję Szefa Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych potwierdzającą okres przebywania:**

a) w niewoli lub obozach internowanych oraz w obozach podległych Głównemu Zarządowi do Spraw Jeńców Wojennych i Internowanych (GUPWI) NKWD, a od marca 1946 r. MWD ZSRR, i obozach podległych Wydziałowi Obozów Kontrolno-Filtracyjnych NKWD, a od marca 1946 r.

MWD ZSRR, spowodowanego działalnością kombatancką, o której mowa w art. 1 ust. 2 i art. 2 ustawy z 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego, lub

b) w więzieniach i poprawczych obozach pracy oraz poprawczych koloniach pracy podległych Głównemu Zarządowi Obozów i Kolonii Poprawczych (GUŁag) NKWD, a od marca 1946 r. MWD ZSRR, spowodowanego działalnością, o której mowa w art. 1 ust. 2 i art. 2 ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego,

lub

c) z przyczyn politycznych, religijnych i narodowościowych:

– w więzieniach oraz poprawczych obozach pracy i poprawczych koloniach pracy podległych Głównemu Zarządowi Obozów i Kolonii Poprawczych NKWD, a od marca 1946 r. MWD ZSRR, lub – na przymusowych zesłaniach i deportacji w ZSRR.

II. Świadczenie pieniężne jest przyznawane **za represje, które miały miejsce w latach 1936-1956.**

III. Świadczenie pieniężne **nie przysługuje osobie, która uzyskała odszkodowanie lub zadośćuczynienie** na podstawie art. 8 ust. 2a ustawy z 23

lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz.U. z 2018 r. poz. 2099 oraz z 2019 r. poz. 1952).

IV. Świadczenie pieniężne **przysługuje osobie posiadającej obywatelstwo polskie w dacie składania wniosku o przyznanie świadczenia pieniężnego.**

V. Świadczenie pieniężne przyznaje, w drodze decyzji administracyjnej, Szef Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, **na wniosek osoby posiadającej uprawnienia kombatanckie z jednego z tytułów wymienionych powyżej za okres 1936-1956.**